

INTERNET KAO IDEJA I NAČIN ŽIVLJENJA

Uvod

Kada se govori o *Internetu*, najčešće se ima u vidu svjetska računalna mreža, "mreža svih mreža", računalno-komunikacijski sustav koji danas povezuje više od dvadeset milijuna računala i vjerojatno oko sto milijuna ljudi u više od 170 zemalja svijeta. Eksponencijalne krivulje još uvijek ukazuju na rast svih količinskih pokazatelja rasprostranjenosti Interneta. Ipak, prave dimenzije Interneta kao *tehnološkog fenomena* današnjice ocrtavaju se u činjenicama da se u Internetu po prvi puta praktično ostvaruje ideja *otvorenih sustava*, tj. da računala, bez obzira na proizvođača, geografsko porijeklo i generacijsku pripadnost, "govore isti jezik" (TCP/IP protokol) te da su korisnička pomagala potrebna za pristup Internetu integrirana u sve računalne platforme i operacijske sustave današnjice.

Nakon ushićenosti tehnološkim aspektima Interneta, uslijedila je spoznaja o revolucionarnim promjenama koje Internet donosi u svijetu informacija. Omogućujući jednostavno povezivanje različitih informacija i informacijskih sustava u jedinstven sustav, ali i omogućujući pristup informacijama svima i svakome, uvijek i svugdje, demokratizirajući do krajnjih granica nakladništvo i postupak objavljivanja informacija, Internet je svakako postao i izuzetnim *informacijskim fenomenom*.

Nastao u akademskoj sredini i noseći u svojim korijenima načela demokratičnosti, suradnje, uzajamnog pomaganja i zajedničkog djelovanja s ciljem postizanja postavljenih ciljeva, Internet donosi nove mogućnosti, ali i nova načela u naš svakodnevni život. Mijenjajući ponašanje i odnose među ljudima, postaje tako i *sociološkim fenomenom* današnjice.

Temeljna načela Interneta

Mijenjajući svijet oko sebe Internet se i sam vrlo brzo mijenja. Od privatne računalne mreže zatvorene zajednice (akademske ili vojne) Internet je ubrzo postao globalnom računalno-komunikacijskom mrežom, temeljnom

infrastrukturom današnjeg svijeta u kojoj se neminovno odražavaju i svi postojeći problemi i sukobi. Spoznavši te činjenice, tvorci Interneta i ljudi koji žele očuvati osnovne postavke i ideje koje su Internet i učinile globalnim fenomenom današnjice vode mnogobrojne diskusije o načelima koja "Internet čine Internetom". Jedan od rezultata takvih razmišljanja je i dokument "*One Planet, One Net: Principles for the Internet Era*"¹ u kojem se izdvajaju sljedeća osnovna načela Interneta ("mreže"):

- *mreža je samo jedna (jedinstvena)*, čime se naglašava da je jedna od osnovnih prednosti Interneta njegova globalnost, tj. da se sve izdvojene i privatne mreže neminovno ujedinjuju, ostvarujući tako stvarnu svrhovitost i korisnost;
- *mreža mora biti otvorena i dostupna svima*, bez obzira na ekonomske, socijalne, političke, rasne, vjerske, jezične i kulturne razlike ili ograničenja;
- *svi ljudi imaju pravo na komuniciranje*, što je jedno od temeljnih prava koje podrazumijeva i aktivno sudjelovanje i interakciju, a ne samo pasivno konzumiranje masovnog komuniciranja;
- *svi ljudi imaju pravo na privatnost*, što podrazumijeva mogućnost ostvarivanja prava na privatnost osobnih podataka, prava na privatnost komuniciranja, ali i prava na nesudjelovanje u komuniciranju;
- *pojedinci su korisnici mreže, a ne njezini vlasnici*, tj. mrežu treba promatrati kao globalno zajedničko dobro i treba čuvati njezinu slobodnu i otvorenu narav;
- *pojedinci, ustanove ili vlade ne smiju dominirati mrežom*, tj. upravljanje mrežom može se odnositi na administriranje, a ne kontrolu, uz izbjegavanje svake dominacije i očuvanje potpune otvorenosti komunikacijskih protokola, otvorenosti postupaka donošenja standarda i poštivanja postojanja različitih proizvoda na tržištu;
- *mreža treba odražavati raznolikost ljudi, a ne poticati njihovu homogenizaciju*, tj. raznolikost i multikulturalnost stvarnoga svijeta treba biti sačuvana unatoč globalnosti Interneta i činjenici da on potiče ujedinjavanje i homogenizaciju.

Ozračje Interneta u poslovnim odnosima i svakodnevnom životu

Za Internet, kao komunikacijski medij i kao radnu okolinu, karakteristična su mnoga svojstva, koja neminovno utječu na njegove korisnike. *Svojstva* koja čine posebno ozračje vezano uz Internet, između ostaloga, su:

- *demokratičnost* koja se očituje kroz svekoliku dostupnost pojedinaca, ustanova, informacija, ravnopravnost svih korisnika, brisanje stvarnih ili psiholoških granica ili zidova, jednostavnost objavljivanja informacija i nemogućnost sprečavanja bilo kakvog objavljivanja informacija i sl.;
- *dobronamjernost i entuzijazam*, jedno od obilježja Interneta od samoga njegovog nastanka, očituje se u poštivanju i prevladavanju društvenih, kulturoloških, geografskih i svih drugih razlika, uspješnom funkcioniranju mnogobrojnih volonterskih grupa za rješavanje zajedničkih problema, tradiciji stavljanja na raspolaganje svekolikoj zajednici rezultata istraživanja i rada pojedinaca ili grupa;
- *zajedništvo i grupni rad* koji su ujedno i tradicija korisnika Interneta i 'korisnik' mnogobrojnih 'alata' koje Internet kao komunikacijska mreža danas omogućava, npr. videokonferencije, učenje putem mreže, intranet, kao infrastruktura za učinkovit rad grupa i poduzeća;
- *sveobuhvatnost i sveprisutnost* koja proizlazi iz činjenice da se danas Internet i tehnologija koja je uz njega vezana učinkovito primjenjuje ne samo u znanosti i visokom školstvu, tj. u akademskoj zajednici, nego i u školama i svim oblicima obrazovanja, zdravstvu, obrani, državnoj administraciji, posebno u gospodarstvu, bankarstvu, trgovini, istraživanjima i pronalaženjima tržišta proizvoda i radne snage. Internet kroz infrastrukturu poznatu kao 'intranet' postaje stvarnim krvotokom mnogih velikih ili malih poslovnih sustava.

Nezadrživo širenje Interneta i njegovo pretvaranje u univerzalnu infrastrukturu današnjice rezultira time da Internet i njegovi servisi ulaze u život velikog broja ljudi, bez obzira na njihove osobne stavove i odnos prema novim informacijskim tehnologijama. Situacija u svijetu i postojeći trendovi nesumnjivo pokazuju da Internet pismenost postaje jednim od osnovnih elemenata pismenosti današnjice. Učinkovito obavljanje najjednostavnijih radnih zadataka ili poslova važnih za svakodnevni život neće biti moguće bez uporabe usluga globalnih računalno-komunikacijskih mreža.

- *objedinjavanje (cjelovitost) informacija*, što je posljedica činjenice da Internet omogućuje jednostavno i učinkovito prikupljanje najrazličitijih informacija u pojedinim točkama informacijskog hiperprostora. Računalno-komunikacijska i informacijska infrastruktura Interneta omogućuje da se na svakom radnom stolu i u svakom domu s neobičnom lakoćom prikupljaju u cjelovit mozaik djelići informacija potekli iz različitih i možda udaljenih područja, organizacijskih struktura i područja ljudske djelatnosti. Postupci traženja i vrednovanja pronađenih informacija postaju temeljem uspješnosti korisnika Interneta.
- *svijet "virtualnih svjetova"*, tj. virtualnih knjižnica, muzeja, putovanja, školovanja koji nema za cilj zamijeniti stvarni svijet, nego osigurati da potpune i relevantne informacije budu dostupne onome kome su potrebne onda kada su potrebne i tamo gdje su potrebne.

Sva nabrojena svojstva ukazuju na velike mogućnosti koje Internet kao tehnologija nudi ljudima. Međutim, postojanje tehnologije i njezinih mogućnosti nije samo po sebi jamstvo da će tehnologija biti pravilno i učinkovito upotrebljena i da će rezultati uporabe tehnologije biti pozitivni i korisni. Npr. intenzivno povezivanje informacija kao i velike količine neodgovarajuće klasificiranih i opisanih informacija rezultirali su izuzetnom kompleksnošću strukture i prezasićenošću informacijskog hiperprostora koji danas čini Internet. Pojedinci se teško snalaze u takvom prostoru, a učinkovitost čitavog sustava značajno je umanjena.

Sve to dokazuje hitnu potrebu da se što veći broj informacijskih stručnjaka, posebno knjižničara i arhivista, koji već tisućljećima uspješno grade informacijske strukture za pohranjivanje ljudskog znanja, što aktivnije uključi u izgradnju i održavanje informacijskog prostora koji se nezadrživo širi Internetom. Oni bi, također, trebali preuzeti vodeću ulogu u masovnom obrazovanju korisnika, kao i poticanju i pomaganju učinkovite i kvalitetne uporabe Interneta i informacijskih resursa koje Internet donosi svim ljudima na njihove radne stolove ili u njihove domove.

Zaključak

Internet postaje dio naše svakodnevnice.

Internet donosi nova načela i novo ozračje u naš svakodnevni život.

Internet donosi mogućnost novih pogleda na sustave informacija i mogućnosti novih oblika djelovanja.

Informacijski stručnjaci, posebno knjižničari kao “arhitekti” i “vodiči” kroz informacijske hiperprostore Interneta, trebaju preuzeti vodeću ulogu u poticanju i ostvarivanju kvalitetne i konstruktivne uporabe tehnologije i doprinijeti potpunoj realizaciji njezinih pozitivnih mogućnosti.

BILJEŠKA

1. One planet, one net: principles for the Internet era, IETF Internet Draft,
URL: <ftp://ftp.carnet.hr/pub/Internet/drafts/draft-cpar-one-net-01.txt>